

УДК 35.088:342.951(477)

Д. О. ГОРБАЧ,

здобувач кафедри адміністративної діяльності ОВС
факультету з підготовки фахівців для підрозділів міліції громадської безпеки
та кримінальної міліції у справах дітей
Харківського національного університету внутрішніх справ

НАЦІОНАЛЬНА ГВАРДІЯ УКРАЇНИ: ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ ТА СУЧАСНИЙ СТАН (ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ)

Проаналізовано історію становлення, розвиток і правовий стан підрозділів Національної гвардії України у період 1991–2000 років та на сучасному етапі. На підставі порівняльно-правового аналізу автор виділено основні особливості правового регулювання діяльності сил Національної гвардії України та запропоновано зміни до чинного законодавства України, яке регулює її діяльність.

Ключові слова: Національна гвардія, МВС України, завдання, правопорядок, законодавство.

Зміни, що відбуваються у суспільно-політичному житті нашої країни, висувають на перший план пошуки оптимальної моделі адекватних заходів реагування в разі загрози національній безпеці і територіальній цілісності держави. В умовах проведення на сході України антитерористичної операції та боротьби із внутрішніми загрозами на іншій території України виникла потреба в удосконаленні діяльності правоохоронних органів, наданні їм певних воєнізованих повноважень, уніфікації їх структури. Зважаючи на це, навесні 2014 р. було створено Національну гвардію України. Водночас зазначимо, що підрозділ з такою назвою вже існував у нашій країні протягом 9 років, але був ліквідований. Отже, досліджуючи проблему діяльності органів держави в умовах проведення воєнних дій, вважаємо надзвичайно актуальним аналіз статусу, повноважень та особливостей діяльності минулих і сучасних підрозділів Національної гвардії України.

Питаннями діяльності підрозділів Національної гвардії України на різних етапах її існування присвятили свої праці О. І. Кузьмук, А. В. Луньков, Г. Б. Марченко, Д. О. Савочкіна, П. П. Скиба, М. Ф. Хантіль, В. С. Чорний [1–7], однак у цих роботах не було приділено достатньої уваги порівняльному аспекту діяльності Національної гвардії України на різних етапах існування української держави, в тому числі в контексті сучасних загроз державності України.

Метою статті є здійснення порівняльного аналізу правового статусу створеної в 2014 р. Національної гвардії України з правовим статусом того підрозділу, який існував до 2000 р., що, сподіваємось, дасть змогу проаналізувати можливі помилки в нормативно-правовому забезпеченні діяльності цього органу державної влади, структури, повноваженнях та запро-

понувати зміни до чинних нормативних актів України, які регулюють його діяльність.

На початку становлення незалежності нашої країни президентом Верховної Ради України було прийнято рішення на основі військових частин внутрішніх військ утворити Республіканську гвардію України, керівництво якою покласти на командуючого Республіканською гвардією України. Планувалося встановити правову норму, що командуючий Республіканською гвардією України затверджується Верховною Радою України і підпорядковується безпосередньо Голові Верховної Ради України [8].

11 жовтня 1991 р. Верховна Рада України ухвалила Концепцію оборони та будівництва Збройних сил України, згідно з якою у Збройних силах України передбачалося створити три види військ: Сухопутні війська (Війська наземної оборони), Військово-повітряні сили і Сили протиповітряної оборони (Війська повітряної оборони), Військово-морські сили. До військ наземної оборони було зараховано Прикордонні війська, Республіканську гвардію та війська цивільної оборони [9].

Згодом законодавець змінив назву цього підрозділу, назвавши його «Національна гвардія України», однак не змінив основне положення про те, що майбутня Національна гвардія України має бути елітним підрозділом, а її створення на базі колишніх підрозділів внутрішніх військ СРСР зумовлено тим, що в Україні у ці роки були відсутні збройні формування, які б могли бути гарантом захисту конституційного ладу України [10].

Отже, у листопаді 1991 р. було нормативно закріплено створення Національної гвардії України на базі внутрішніх військ як державного озброєного органу, що покликаний захищати суверенітет України, її територіальну цілісність, а також життя й особисту гідність

громадян, їхні конституційні права і свободи від злочинних посягань та інших антигромадських дій.

Основними завданнями Національної гвардії були:

- захист конституційного ладу України, цілісності її території від спроб змінити їх насильницьким шляхом;
- участь у підтриманні режиму надзвичайного стану в порядку, передбаченому законодавством України;
- участь у ліквідації наслідків аварій, катастроф та стихійного лиха;
- формування в особливий період частин для охорони та оборони найбільш важливих державних об'єктів;
- надання допомоги прикордонним військам у затриманні порушників державного кордону України силами частин, дислокованих у прикордонних районах;
- участь у бойових діях із відбиття нападу ззовні та захисту безпеки України;
- охорона дипломатичних і консульських представництв іноземних держав на території України;
- участь в охороні громадського порядку [11].

Комплектування Національної гвардії здійснювалося за контрактом. У перехідний період комплектування здійснювалося як за контрактом, так і за призовом, відповідно до Закону України «Про загальний військовий обов'язок і військову службу». Контракт укладався строком на 3 роки. Якщо комплектування відбувалося за принципом строкової служби, то строк служби в Національній гвардії за призовом не міг перевищувати строків служби у Збройних силах України і прирівнювався до нього.

Національна гвардія, з урахуванням її службового призначення, організаційно складалася із з'єднань, військових частин, підрозділів, установ, військових навчальних закладів та учбових частин. Безпосереднє керівництво Національною гвардією здійснював командуючий, який призначається Верховною Радою України за поданням Президента України строком на 5 років. Одна і та ж особа не могла бути командуючим Національною гвардією більше двох строків підряд [11].

Згодом, у 1992 р. було прийнято Положення про Головне управління командуючого Національною гвардією України, Положення про Військову раду Національної гвардії України та про персональний склад Військової ради Національної гвардії України [12], а також Положення про обов'язки і права особового складу Національної гвардії України [13]. Так, на її особовий склад поклалися такі обов'язки:

1) брати участь у ліквідації диверсійно-розвідувальних і терористичних груп та незаконно створених військових збройних формувань;

2) у разі запровадження режиму надзвичайного стану:

- брати участь у забезпеченні зазначеного правового режиму, громадського порядку і гарантуванні безпеки громадян;
- охороняти і захищати від нападу найбільш важливі об'єкти, що забезпечують життєдіяльність населення та нормальне функціонування управлінських і господарських структур, за переліком, визначеним Кабінетом Міністрів України;
- забезпечувати пропускний режим та особливий порядок в'їзду і виїзду громадян;

3) сприяти прикордонним військам у затриманні порушників державного кордону України;

4) контролювати в зоні особливого режиму у взаємодії з Прикордонними військами та органами внутрішніх справ дотримання громадянами і посадовими особами встановлених правил зазначеного режиму та припиняти правопорушення;

5) здійснювати зовнішню охорону розташованих на території України будинків і приміщень дипломатичних та консульських представництв іноземних держав;

6) брати участь у здійсненні невідкладних заходів щодо ліквідації наслідків аварій, катастроф, стихійного лиха, у врятуванні людей і наданні їм допомоги, забезпеченні проведення карантинних і санітарно-протиепідемічних заходів під час епідемій та епізоотій [13] тощо.

На початку 1992 р. чисельність гвардії, яка дислокувалася в 12 областях України, становила понад 16 тисяч осіб у складі 14 підрозділів, до 1994 р. її чисельність сягала біля 60 тисяч осіб. 26 січня 1993 р. Верховна Рада України внесла доповнення до Закону «Про Національну гвардію України», поклавши на неї завдання щодо участі в охороні громадського правопорядку, а також поклала на особовий склад обов'язок разом з органами внутрішніх справ виконувати функції щодо охорони громадського порядку в населених пунктах, а також під час проведення масових громадсько-політичних, спортивних та інших заходів, припинення масових безпорядків, які спрямовані на насильницьку зміну конституційного ладу або дезорганізують роботу органів державної влади й управління, підприємств, установ та організацій [13]. У 1995 р. з метою забезпечення Верховним Головнокомандувачем Збройними Силами України оперативного управління Національною гвардією України та ефективного

використання її підрозділів у справі захисту суверенітету України Національну гвардію України було підпорядковано в оперативне управління Президентів України [14]. У 1997 р. на Національну гвардію України було покладено функцію протидії тероризму, а в частинах спецпризначення Національної гвардії було створено окремі взводи та роти з боротьби з тероризмом. У 1998 р. чисельність Національної гвардії становила 26 600 військовослужбовців.

Протягом свого існування у 1991–2000 рр. Національна гвардія України брала участь у ліквідації наслідків аварій техногенного характеру, пожеж, повеней. Її підрозділи залучалися до охорони державного кордону та прикордонної смуги на Чернігівському, Сумському, Харківському, Донецькому, Луганському, Луцькому, Львівському напрямках з метою закриття каналів нелегальної міграції, припинення контрабанди історичних цінностей, зброї та наркотиків [2, с. 136–137].

У 2000 р. Національну гвардію України було розформовано як військово формування. Особовий склад, військову техніку, озброєння, фонди та інше майно з'єднань, частин, закладів і установ Національної гвардії України було передано до внутрішніх військ Міністерства внутрішніх справ України та Збройних сил України. Виконання функцій щодо охорони дипломатичних представництв і консульських установ іноземних держав на території України було покладено на Міністерство внутрішніх справ України [15]. Підтримуємо позицію А. В. Лунькова, що Національна гвардія України відіграла значну роль у становленні нашої державності, але наприкінці свого існування вона практично не мала власної бази, чітко визначених функцій, дублювала майже всі силові структури, а її утримання обтяжувало бюджет країни, тому її розформування, як структури за призначенням лише перехідного періоду, було логічним і цілком виправданим [16, с. 17].

На сьогодні Національна гвардія України є військовим формуванням із правоохоронними функціями, що входить до системи Міністерства внутрішніх справ України. Її створення, на відміну від вищевикладених причин, було викликано небезпекою для територіальної цілісності України, загрозами її державному суверенітету, провокуванням силового сценарію та дестабілізації ситуації в країні. Державі терміново був потрібен орган з правоохоронними функціями, який здатен виконувати службово-бойові завдання як в умовах мирного часу, так і в умовах запровадження правового режиму надзвичайного та/або воєнного стану.

На сьогодні основними функціями Національної гвардії України є:

- захист конституційного ладу України, цілісності її території від спроб зміни їх насильницьким шляхом;
- участь у забезпеченні громадської безпеки та охороні громадського порядку, в тому числі під час проведення зборів, мітингів, походів, демонстрацій та інших масових заходів, участь у припиненні масових заворушень;
- охорона ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, спеціальних вантажів;
- забезпечення охорони органів державної влади, охорона дипломатичних представництв, консульських установ іноземних держав, представництв міжнародних організацій в Україні;
- участь у спеціальних операціях із знешкодження озброєних злочинців, припиненні діяльності не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань (груп), організованих груп та злочинних організацій на території України, а також у заходах, пов'язаних із припиненням терористичної діяльності;
- участь у підтриманні або відновленні правопорядку в районах виникнення особливо тяжких надзвичайних ситуацій техногенного чи природного характеру (стихійного лиха, катастроф, особливо великих пожеж, застосування засобів ураження, пандемій, панзоотій тощо), що створюють загрозу життю та здоров'ю населення;
- участь у відновленні конституційного правопорядку в разі здійснення спроб захоплення державної влади чи зміни конституційного ладу шляхом насильства, у відновленні діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування;
- участь у здійсненні заходів правового режиму воєнного стану та виконання завдань територіальної оборони тощо.

Військово-політичне та адміністративне керівництво Національною гвардією України здійснює міністр внутрішніх справ України. Безпосереднє військово керівництво Національною гвардією України здійснює командувач Національної гвардії України, який призначається на посаду та звільняється з неї Верховною Радою України за поданням Президента України.

Організаційно Національна гвардія України складається з:

- органів військового управління;
- військових частин (підрозділів) з охорони важливих державних об'єктів, спеціальних вантажів, дипломатичних представництв,

консульських установ іноземних держав, представництв міжнародних організацій в Україні;

- з'єднань, військових частин і підрозділів з охорони громадського порядку;
- підрозділів (загонів) спеціального призначення;
- військових частин оперативного призначення;
- авіаційних військових частин, військових частин і підрозділів зв'язку;
- органів і підрозділів забезпечення;
- вищих навчальних закладів, навчальних військових частин (центрів), баз, закладів, установ [17–23].

Отже, можна зробити **висновки** про основні відмінності правового статусу, завдань та організаційної структури Національної гвардії України зразка 2014 р. від ліквідованих підрозділів Національної гвардії, що існували протягом 1991–2000 рр.

1. Національна гвардія України створюється в структурі Міністерства внутрішніх справ України на базі внутрішніх військ, але не як окремий державний орган, з переведенням окремих частин внутрішніх військ в її розпорядження, а шляхом повного заміщення та поєднання військових і правоохоронних функцій.

2. Сучасна Національна гвардія України в умовах мирного часу виконуватиме правоохоронні функції всередині держави, для цього в її структурі створено військові частини і підрозділи з охорони громадського порядку, а для старої структури функція охорони громадського порядку була другорядною, про що свідчить те, що вона була сформульована в Законі як «...участь в охороні громадського порядку...» [17]. Крім того, вважаємо, що Національну гвардію України сьогодні варто розглядати як формування, що утворене і структурно організоване для забезпечення саме внутрішньої безпеки держави, а не як військовий озброєний орган.

3. Національна гвардія зразка 2014 р. не дублює функції міліції та внутрішніх військ, як це було раніше і що стало однією з причин її розформування.

4. Окремо варто виділити більш органічне оперативне підпорядкування Національної гвардії України, на відміну від минулих розформованих частин, оперативне командування якими здійснював Президент України. У новому ж законі прописані адміністративно-політичне та безпосереднє управління діяльністю Національної гвардії України [17].

5. Формування Національної гвардії України нерозривно пов'язане із системою держав-

них правоохоронних органів. Вона є ланкою цієї системи, а військовослужбовці Національної гвардії України являють собою персонал особливого виду державної служби – військової. Для цього виду державної служби характерні відмінні від цивільної служби ознаки, які є професійним обов'язком службовців цієї категорії: захист життя і здоров'я людей; забезпечення безпеки громадян і встановленого порядку управління; забезпечення основних прав громадян і публічних інтересів; забезпечення безпеки матеріальних цінностей; охорона громадського порядку і правопорядку; наявність спеціальних особливих дисциплінарних статутів, положень про дисципліну тощо.

6. Сучасне нормативно-правове забезпечення діяльності Національної гвардії України є хоча не зовсім досконалим, проте більш повним, ніж те, що існувало у 90-ті роки. Докладніше про це можна подивитися у табл. 1.

Враховуючи вищевикладене, вважаємо за доцільне також запропонувати деякі зміни до чинних нормативних актів, що стосуються діяльності Національної гвардії України. По-перше, у Положенні про Міністерство внутрішніх справ України [24] треба чітко виписати повноваження міністерства та його керівництва щодо адміністративно-політичного і безпосереднього управління Національною гвардією України. До речі, цей документ має бути перезатверджений відповідною постановою Кабінету Міністрів України, адже згідно з чинним законодавством саме Кабінет Міністрів України утворює, реорганізовує і ліквідує міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, затверджує положення про зазначені органи.

По-друге, у чинному Законі України «Про Національну гвардію України» [17] треба узгодити положення статей 2 та 12 з виключенням дублюючих або штучних і нелогічних положень. Наприклад, у ст. 2 йдеться про «участь у забезпеченні громадської безпеки та охороні громадського порядку під час проведення зборів, мітингів, походів, демонстрацій та інших масових заходів», а у ст. 12 – майже те ж саме, але з уточненням, що йдеться про *вуличні* походи; у пункті 4 ст. 12 нелогічним є формулювання обов'язку Національної гвардії «*забезпечувати охорону* об'єктів, що *охороняються* Національною гвардією України» тощо.

Перспективними напрямками подальших досліджень вважаємо аналіз адміністративно-правового статусу Національної гвардії України, її компетенції, прав, обов'язків, організаційної структури.

Таблиця 1

Порівняння правового статусу підрозділів Національної гвардії України

	Національна гвардія України 1991–2000 рр.	Національна гвардія України 2014 р.
1	2	3
Правовий статус	Державний озброєний орган, створений на базі внутрішніх військ	Військове формування з правоохоронними функціями, що входить до системи Міністерства внутрішніх справ України
Кому підпорядковується	Національна гвардія підпорядковується Верховній Раді України	Національна гвардія входить до системи МВС України (орган військового управління)
Хто керує?	Безпосереднє керівництво Національною гвардією здійснює командуючий, який призначається Верховною Радою України за поданням Президента України строком на 5 років	Військово-політичне та адміністративне керівництво Національною гвардією України здійснює міністр внутрішніх справ України. Безпосереднє військово керівництво Національною гвардією України здійснює командувач Національної гвардії України, який призначається на посаду та звільняється з неї Верховною Радою України за поданням Президента України
Організаційна структура	Національна гвардія складається зі з'єднань, військових частин, підрозділів, установ, військових навчальних закладів та навчальних частин	Організаційно Національна гвардія України складається з: – органів військового управління; – військових частин (підрозділів) з охорони важливих державних об'єктів, спеціальних вантажів, дипломатичних представництв, консульських установ іноземних держав, представництв міжнародних організацій в Україні; – з'єднань, військових частин і підрозділів з охорони громадського порядку; – підрозділів (загонів) спеціального призначення; – військових частин оперативного призначення; – авіаційних військових частин, військових частин і підрозділів зв'язку; – органів і підрозділів забезпечення; – вищих навчальних закладів, навчальних військових частин (центрів), баз, закладів, установ

Закінчення табл. 1

1	2	3
Основні завдання Національної гвардії України	– захист конституційного ладу України, цілісності її території від спроб змінити їх насильницьким шляхом; – участь у підтриманні режиму надзвичайного стану в порядку, передбаченому законодавством України; – участь у ліквідації наслідків аварій, катастроф і стихійного лиха; – формування в особливий період частин для охорони та оборони найбільш важливих державних об'єктів; – надання допомоги прикордонним військам у затриманні порушників державного кордону України силами частин, дислокованих у прикордонних районах; – участь у бойових діях із відбиття нападу ззовні та захисту безпеки України; – охорона дипломатичних і консульських представництв іноземних держав на території України; – участь в охороні громадського порядку	– захист конституційного ладу України, цілісності її території від спроб зміни їх насильницьким шляхом; – участь у забезпеченні громадської безпеки та охороні громадського порядку, в тому числі під час проведення зборів, мітингів, походів, демонстрацій та інших масових заходів, участь у припиненні масових заворушень; – забезпечення охорони органів державної влади; – охорона ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, спеціальних вантажів; – охорона дипломатичних представництв, консульських установ іноземних держав, представництв міжнародних організацій в Україні; – участь у здійсненні заходів, пов'язаних з припиненням збройних конфліктів та інших провокацій на державному кордоні; – участь у спеціальних операціях із знешкодження озброєних злочинців, припиненні діяльності не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань (груп), організованих груп та злочинних організацій на території України, а також у заходах, пов'язаних із припиненням терористичної діяльності; – участь у підтриманні або відновленні правопорядку в районах виникнення особливо тяжких надзвичайних ситуацій техногенного чи природного характеру; – участь у відновленні конституційного правопорядку в разі здійснення спроб захоплення державної влади чи зміни конституційного ладу шляхом насильства, у відновленні діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування; – участь у здійсненні заходів правового режиму воєнного стану та виконання завдань територіальної оборони

Список використаних джерел

1. Кузьмук О. І. Воєнна організація України як об'єкт дослідження вітчизняної воєнної науки у період 1991–2004 рр. / О. І. Кузьмук // Військово-науковий вісник Академії Сухопутних військ імені Гетьмана Петра Сагайдачного. – Вип. 18. – 2012. – С. 181–200.
2. Луцьков А. В. Національна гвардія України в системі національної безпеки держави: досвід створення розвитку і функціонування / А. В. Луцьков // Труды академії. – № 68. – Київ : НАОУ, 2006. – С. 133–140.
3. Марченко Г. Б. Національна гвардія України: сучасний етап розвитку / Г. Б. Марченко // Наука і оборона. – 1999. – № 2. – С. 17–22.
4. Савочкіна Д. О. Принципи діяльності Національної гвардії України / Д. О. Савочкіна // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2014. – Вип. 2. – Т. 3. – С. 154–160.
5. Скиба П. П. «Будівництво і розвиток» Збройних Сил України або як пройти шлях від воєнної організації держави до з'єднання [Електронний ресурс] / Скиба П. П. – Славути : [б.в.], 2013. – 269 [268] с. – Режим доступу: http://lib.oa.edu.ua/files/funds/lib-advice/VOD_ZSU.pdf.
6. Хантіль М. Ф. Внутрішні війська МВС України: історія і сучасність (історичний нарис) / М. Ф. Хантіль. – Київ : ВВ МВС України, 2003. – 254 с.
7. Чорний В. С. Військова організація України: становлення та перспективи розвитку : монографія / В. С. Чорний. – Ніжин : Аспект-Поліграф, 2009. – 368 с.
8. Про підпорядкування Україні внутрішніх військ, що дислокуються на її території : указ Президії Верховної Ради України від 30.08.1991 № 1465-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 44. – Ст. 592.
9. Про Концепцію оборони та будівництва Збройних Сил України : постанова Верховної Ради України від 11.10.1991 № 1659-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 51. – Ст. 729.
10. Луцьков А. Внутрішні війська – елітні формування воєнної організації української держави [Електронний ресурс] / А. Луцьков, Л. Харахаліль // Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. – Вип. 20. – 2008. – Режим доступу: http://vlp.com.ua/files/19_61.pdf.
11. Про Національну гвардію України : закон України від 04.11.1991 № 1774-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 1. – Ст. 1.
12. Про Положення про Головне управління командуючого Національною гвардією України, Положення про Військову раду Національної гвардії України та про персональний склад Військової ради Національної гвардії України : розпорядження Президента України від 14.07.1992 № 124/92-рп. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/124/92-рп>.
13. Про обов'язки і права особового складу Національної гвардії України : постанова Верховної Ради України від 19.05.1992 № 2369-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T236900.html.
14. Про Національну гвардію України [Електронний ресурс] : указ Президента України від 06.10.1995 № 914/95. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/914/95>.
15. Про розформування Національної гвардії України : закон України від 11.01.2000 № 1363-ХІV // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 8. – Ст. 48.
16. Луцьков А. В. Гарантування державної безпеки України: історичний досвід провідних держав та сучасність : автореф. дис. ... канд. іст. наук : 20.02.22 / Луцьков Артур Володимирович. – Львів, 2007. – 20 с.
17. Про Національну гвардію України : закон України від 13.03.2014 № 876-VII // Відомості Верховної Ради. – 2014. – № 17. – Ст. 594.
18. Про затвердження Положення про військові частини і підрозділи з охорони громадського порядку Національної гвардії України : наказ МВС України від 16.06.2014 № 567 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0729-14>.
19. Про затвердження Положення про військові частини оперативного призначення Національної гвардії України : наказ МВС України від 16.06.2014 № 566 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0730-14>.
20. Про затвердження Положення про військові частини і підрозділи з охорони важливих державних об'єктів та спеціальних вантажів Національної гвардії України : наказ МВС України від 03.07.2014 № 625 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0830-14>.
21. Про затвердження Положення про підрозділи (загони) спеціального призначення Національної гвардії України : наказ МВС України від 09.07.2014 № 651 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0864-14>.
22. Про затвердження Положення про орган військового управління оперативно-територіального об'єднання Національної гвардії України : наказ МВС України від 16.07.2014 № 681 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0890-14>.
23. Про затвердження Положення про військові частини і підрозділи з охорони дипломатичних представництв, консульських установ іноземних держав, представництв міжнародних організацій в Україні Національної гвардії України : наказ МВС України від 22.07.2014 № 713 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0934-14>.

24. Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України : указ Президента України від 06.04.2011 № 383/2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/383/2011>.

Надійшла до редколегії 14.10.2014

ГОРБАЧ Д. О. НАЦИОНАЛЬНАЯ ГВАРДИЯ УКРАИНЫ: ИСТОРИЯ СТАНОВЛЕНИЯ И СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ (СРАВНИТЕЛЬНО-ПРАВОВОЙ АНАЛИЗ)

Проанализирована история становления, развитие и правовое положение подразделений Национальной гвардии Украины в период 1991–2000 годов и на современном этапе. На основании сравнительно-правового анализа выделены основные особенности правового регулирования деятельности сил Национальной гвардии Украины и предложены изменения в действующее законодательство Украины, регулирующие её деятельность.

Ключевые слова: *Национальная гвардия, МВД Украины, задачи, правопорядок, законодательство.*

HORBACH D. O. NATIONAL GUARD OF UKRAINE: HISTORY OF FORMATION AND CURRENT STATE (COMPARATIVE AND LEGAL ANALYSIS)

The objective of the article is a comparative analysis of the legal status of the National Guard of Ukraine formed in 2014 with the legal status of the unit, which existed until 2000. This will make possible to analyze possible errors within normative and legal provision in the activity of this state authority agency, structure, powers and to offer amendments to the existing legislation of Ukraine that regulate its activity.

The history of formation, development and legal status of the National Guard units in Ukraine during 1991–2000 and at the present stage is analyzed. It is emphasized that the creation of the National Guard in 2014 was caused by the danger to the territorial integrity of Ukraine, threats to its national sovereignty, provocation of power scenario and the destabilization of the situation in the country. The state urgently needed a body with law enforcement functions, which at the same is able to perform the service and combat missions, both in peacetime and in terms of implementation of the legal regime of emergency and/or war state.

Based on comparative and legal analysis the author singled out the main features of legal regulation of the National Guard Forces of Ukraine. The conclusions about the main differences of legal status, tasks and organizational structure of the National Guard of Ukraine of 2014 from liquidated units of the National Guard existing during 1991–2000 are made. Amendments to the current legislation of Ukraine regulating the activity of the National Guard of Ukraine are offered.

The practical significance of the paper is the fact that considering defined theoretical positions it is possible to develop specific recommendations to improve the current legislation, which in case of their implementation let to increase the efficiency of the activity of the National Guard of Ukraine in the sphere of realizing the law enforcement functions of the state.

Keywords: *National Guard, Ministry of Internal Affairs of Ukraine, tasks, law order, legislation.*

УДК 35.078.3

К. І. ДОЛЖЕНКО,

*здобувач кафедри загальноправових дисциплін
факультету права та масових комунікацій
Харківського національного університету внутрішніх справ*

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ РЕГІОНУ

Розглянуто особливості забезпечення нормативно-правового регулювання інформаційної безпеки регіону, досліджено основні положення нормативно-правових актів, що регулюють відносини в інформаційній сфері, наведено слабкі сторони та загрози інформаційному простору Харківської області та визначено способи протидії їм. Це дозволило обґрунтувати напрями удосконалення нормативно-правового регулювання інформаційної безпеки регіону.

Ключові слова: *інформаційна безпека регіону, нормативно-правове регулювання, інформаційний простір.*